

Praktische gids voor energiecoöperaties

om te transformeren naar
energiegemeenschappen

Een energiegemeenschap en energie delen

De meeste kenmerken energiegemeenschap zijn hetzelfde als die van een energiecoöperatie

- Juridische entiteit
- Vrijwillige en open deelname
- Gemeenschapsvoordelen aan leden of lokale gebieden
- Zeggenschap bij leden

Maar, een energiecoöperatie richt zich niet altijd op de keten van opwekken, gebruiken en verhandelen van hernieuwbare energie

Het begrip **energiegemeenschap** komt voort uit EU Richtlijnen

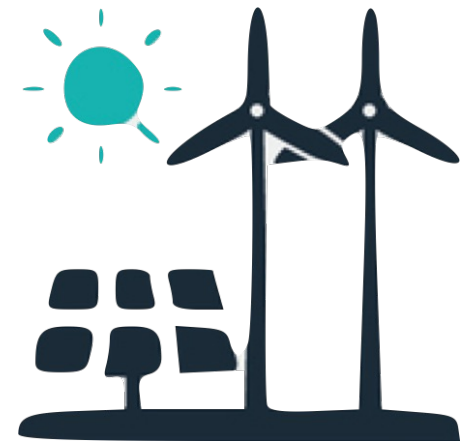
Uit de EU Richtlijnen komt ook

- het begrip **energie delen**: actieve afnemers wisselen de door hen zelf opgewekte energie gelijktijdig met elkaar uit, onder voorwaarden die ze onderling, democratisch met elkaar afspreken, ongeacht welke energieleveranciers ze hebben en
- een derde partij die kan worden aangewezen als organisator van energie delen: de zgn. **energy sharing organizer** ofwel **energiedienstverlener**

Wat is energie delen wel:

Wat is energie delen niet

- administratieve rechtstreekse levering via bestaande elektriciteitsnet
- fysieke rechtstreekse levering met eigen stroomkabel
- levering achter de meter van 1 afnemer

Van energiecoöperatie naar energiegemeenschap

Energiecoöperaties kunnen zich door ontwikkelen naar energiegemeenschappen door:

Energie delen toe te passen:
eigen opwek en eigen afname onder eigen voorwaarden (zelfconsumptie)

Energie delen heeft voordelen voor energiegemeenschap:

- Biedt weerstand tegen hoge en volatiele marktprijzen
- Stimuleert gedragsverandering tot meer besparing en gelijktijdigheid
- Creëert betrokkenheid en acceptatie lokale opwek
- Geeft meer mogelijkheden voor extra particuliere investeringen
- Kan netcongestie verminderen

Vertaling EU richtlijnen in wetgeving in NL en de praktijk

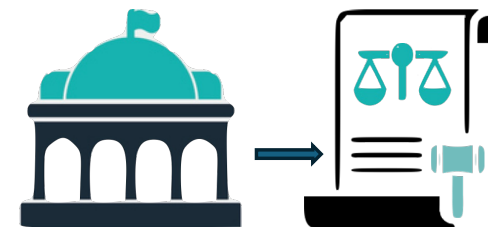
EU Richtlijnen zijn deels vertaald in Nieuwe Energiewet

In de Nieuwe Energiewet is wel geregeld

- Formele erkenning energiegemeenschappen
- Definitie sluit aan bij EU Richtlijnen
- Erkenning energie delen en de mogelijkheid om via AMvB lokaliteit hiervoor te verplichten
- Betere verankering van lokaal eigendom, door bevoegdheidsgrondslag voor gemeenten en provincies om in een verordening vast te leggen dat ontwikkelaars van wind- of zonprojecten moeten motiveren welke inspanningen er zijn verricht om 50% lokaal eigendom te realiseren

Maar nog niet

- Energie delen is alleen mogelijk via één en dezelfde leverancier.
- Nog geen onafhankelijke **energy sharing organizer**, die de administratie en afrekening van energiedelen binnen de gemeenschap kan beheren

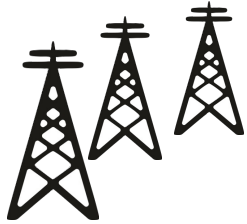

Nieuwe Energiewet is op 10/12/2024 aangenomen door de Eerste Kamer

⇒ In de praktijk is dit eenvoudig op te lossen door met **coöperatieve leveranciers** als Om | Energie of Energie van Ons samen te werken, die ook de rol van energiedienstverlener vervullen

Energiegemeenschap en energie delen

In- en verkoop
overschot

Leden en klanten
gezamenlijk doel

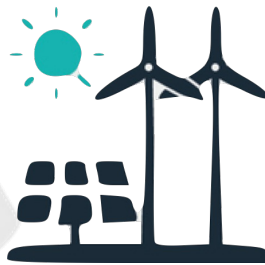
Continue
monitoring

Cooperatieve
Energie
dienstverlener/
leverancier

Energie delen

Eigen assets
hernieuwbare energie

Leveren aan
verschillende lokaal
gebonden doelgroepen

Aanvullende
afspraken in Statuten
of flexibeler in Charter

Nederlandse Energiewet
Europese Richtlijnen

Optimaliseren bbalans
vraag en aanbod, gedrag
stimuleren

Samenwerking met
strategische partners

Relatie en
samenwerking
overheden

Bouwstenen voor energiegemeenschappen

1. Strategie en oriëntatie

Doelen en voordelen vaststellen

Charter als flexibel document, aanvullend op Statuten

2. Gemeenschap

Ledenwerving en betrokkenheid vergroten

Middengroepen bereiken via gerichte communicatie

3. Hernieuwbaar energiesysteem

Lokale opwek met zon en wind

Energiebesparing en integratie met opslag

4. Inregelen Energie delen

Administratieve organisatie via energiedienstverlener

Real-time monitoring van vraag en aanbod

5. Professionele organisatie

Voldoen aan wettelijke vereisten energiegemeenschap

Samenwerking met gemeenten formaliseren

Subsidies en fondsen benutten

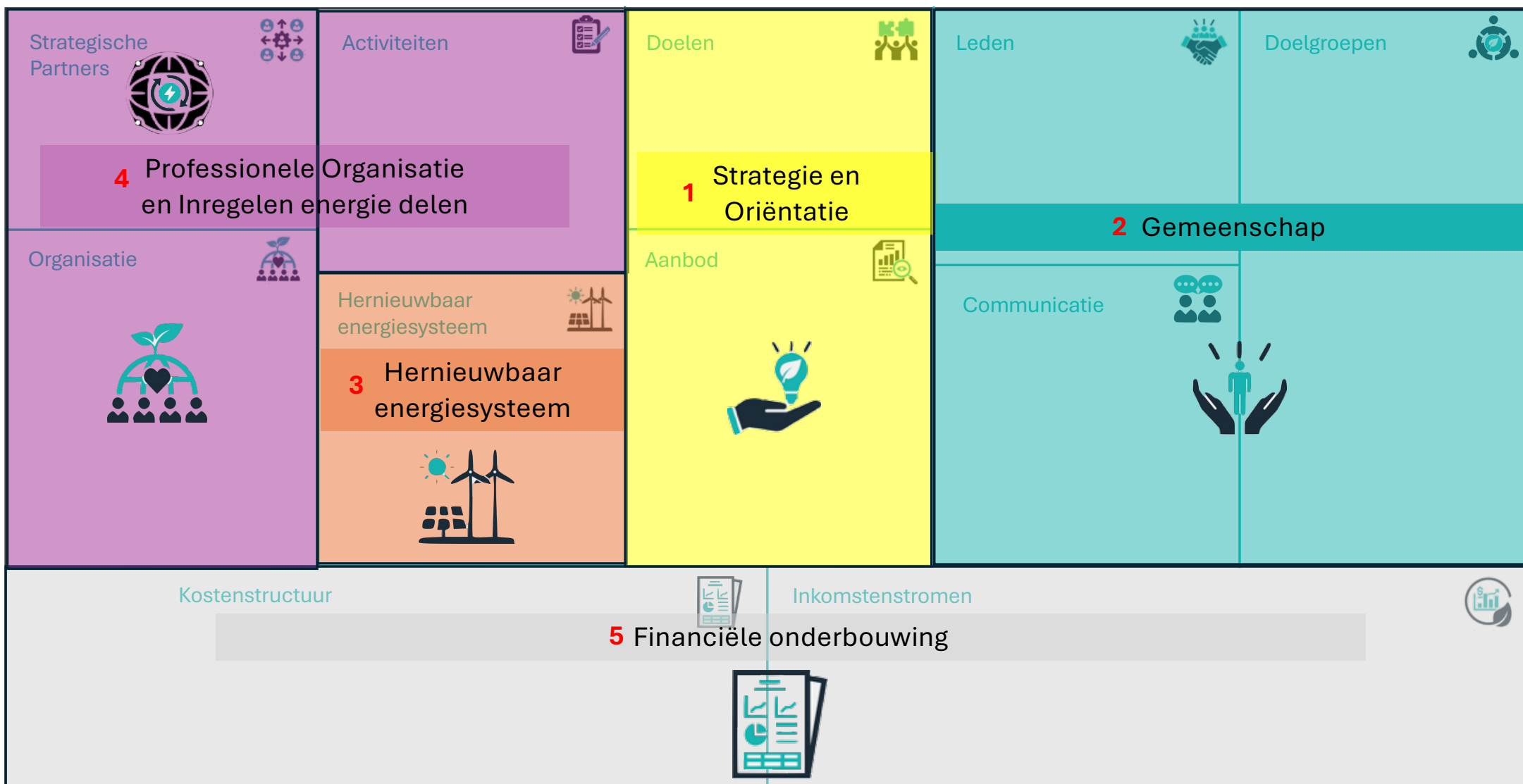

6. Financiële onderbouwing

Kostprijs-plus-model implementeren

Verschillende inkomstenbronnen bepalen

Bouwstenen Energiegemeenschap in een Canvas

Energie Canvas

<p>Strategische Partners</p> <p>Samenwerking coöperatieve leveranciers, gemeente, energiehubs.</p>	<p>Activiteiten</p> <p>Welke activiteiten doen we zelf? En wat besteden we uit aan partners?</p>	<p>Doelen</p> <p>Welke meetbare doelen wil je per jaar de komende 3 jaar realiseren?</p>	<p>Leden</p> <p>Welke betrokkenheid wil je creëren met leden?</p> <p>Dat kan verschillen per segment.</p>	<p>Doelgroepen</p> <p>Wie zijn onze klantgroepen?</p> <p>Segmenteren naar bepaalde 'leefstijlen'?</p> <p>Welk geografisch gebied?</p> <p>Willen we ook MKB bedienen en/of samenwerken met Energiehubs van bedrijven?</p>
<p>Organisatie</p> <p>Voldoet je aan de wettelijke vereisten voor een energiegemeenschap? Wat wil in je Charter vastleggen? Hoe ga je organisatie inrichten?</p>	<p>Hernieuwbaar energiesysteem</p> <p>Welke assets zijn er al? Welke wil je opbouwen? Ook integratie met een warmtenet? Ook opslag?</p>	<p>Aanbod</p> <p>Welke waarde levert een energiegemeenschap aan onze leden?</p>	<p>Communicatie</p> <p>Hoe brengen we het concept energie delen over aan onze leden?</p> <p>Hoe betrekken we leden?</p> <p>Hoe beïnvloeden we gedrag patronen voor opwek en verbruik?</p>	
<p>Kostenstructuur</p> <p>Wat is onze kostprijs en welke "+" hebben we nodig voor reserve en continuïteit?</p> <p>Welke vaste en welke variabele kosten hebben we?</p> <p>Welke kosten horen wel en niet in de kostprijs voor elektra thuis?</p>		<p>Inkomstenstromen</p> <p>Wat zijn inkomstenstromen voor de energiegemeenschap (energiecoöperatie)?</p>		

BIJLAGEN

EU Richtlijnen: 2 soorten energiegemeenschappen

Twee meest relevante EU Richtlijnen uit het

Pakket Schone Energie/ Clean Energy Package zijn:

- Richtlijn Interne Markt voor Elektriciteit (EMD, Richtlijn 2019/944)
- Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED-II, Richtlijn 2018/2001)

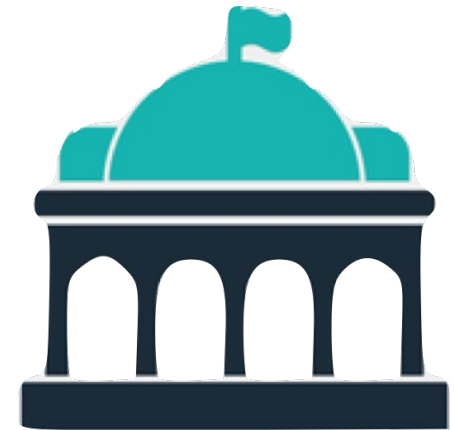
EU Richtlijnen moeten worden omgezet in nationale wetgeving voor elke lidstaat

EMD is gericht op gelijk speelveld voor **energiegemeenschappen van burgers**

- Recht op energie delen
- Zonder tussenkomst commerciële leverancier
- Eigen deelname aan elektriciteitsmarkt
- Toegang transportnetwerken
- M.b.v. een onafhankelijke energy sharing organisator ofwel energiedienstverlener

RED II gericht op bevorderen **hernieuwbare energiegemeenschappen**

- steunregelingen specifiek voor energiegemeenschappen
- toegang tot financiering en informatie makkelijker

Voorbeelden van energiegemeenschappen

Agem

- Pilotproject voor energie delen met kostprijs-plus-model

Deltawind

Lokaal energiecontract op Goeree-Overflakkee

Eemnes Energie

- Experiment met lokaal energiedelen en variabele tarieven

Schoonschip Amsterdam

- Drijvende gemeenschap met smart grid

EWS Schönau

- Duits burgerinitiatief met focus op groene energie

Energy Local

- Welsh initiatief met zogenoemde Energy Local Clubs, met time-of-use tarieven

Internationale en nationale voorbeelden tonen dat energiegemeenschappen haalbaar en effectief zijn

Energie Canvas: facilitator versie

<h3>Strategische Partners</h3> <p>Met welke coöperatieve marktpartijen willen we strategisch mee gaan samenwerken? Denk hierbij aan;</p> <p>Coöperatieve energieleverancier en energiedienstverlener</p> <p>De Gemeente</p> <p>Lokale energie-hubs (bedrijven)</p> <p>Maatschappelijke organisaties</p>	<h3>Activiteiten</h3> <p>Welke activiteiten gaan we zelf uitvoeren als energiegemeenschap? Denk hierbij aan activiteiten als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energie management, inclusief monitoren vraag en aanbod energie • Marketing en communicatie • Acties voor gedragsverandering en besparing • Ontwikkelen assets 	<h3>Doelen</h3> <p>Welke meetbare doelen wil je per jaar de komende 3 jaar realiseren? Denk aan</p> <ul style="list-style-type: none"> • 300 leden • 2 coöperatieve zonnedaken • start ontwikkeling windproject • start ontwikkeling collectief warmteproject • lokale binding of bekendheid • samenwerking gemeente 	<h3>Leden</h3> <p>Welke betrokkenheid wil je creëren met leden? Dat kan verschillen per segment.</p> <p>Denk aan:</p> <p>Actieve consument die energie wil delen</p> <p>Investerende leden</p> <p>Leden die samen energie willen besparen</p> <p>Passieve leden die doelen ondersteunen</p> <p>Geïnteresseerde potentiële leden</p> <p>Vrijwilligers</p> <p>Werkgroep/buurtteamleden</p> <p>Buurtbewoners voor collectieve warmte</p>	<h3>Doelgroepen</h3> <p>Wie zijn onze klantgroepen? Bedienen we bepaalde 'leefstijlen'? Segmenteren we hierin? Welk geografisch gebied bedienen we?</p> <p>Willen we ook MKB bedienen, of samenwerken met Energie hubs van bedrijven? Maatschappelijke organisaties zoals scholen?</p> <p>Gaan we op zoek naar (grote) afnemer(s) van energie die een complementair afname profiel hebben? Met andere woorden, op momenten dat onze leden veel opwekken</p>
<h3>Organisatie</h3> <p>Voldoe je aan de wettelijke vereisen voor een energiegemeenschap? Zijn er nog zaken die we aanvullend op onze statuten moeten regelen (dit kan bijv. middels een Charter)</p> <p>Welke organisatiestructuur past het beste bij welke activiteit?</p> <p>Doen we alles in de cooperatie?</p> <p>Hoe werkt dat met winsten (ver)delen?</p> <p>Hoe willen we professionaliseren?</p> <p>Nemen we mensen in dienst of werken we met ZZP'ers?</p> <p>Hoe financieren we deze professionalisering?</p> <p>Welke governance en juridische structuur kies je voor je energiegemeenschap?</p>	<h3>Hernieuwbaar energiesysteem</h3> <p>Welke assets heb je nu als coöperatie? Welke wil je daarnaast opbouwen? Hoe kunnen deze elkaar versterken? Hoe ziet de integratie met een eventueel warmtenet er uit? Hoe zorgen we voor energiemangement? Welke en hoeveel opslag?</p>	<h3>Aanbod</h3> <p>Welke waarde levert een energiegemeenschap aan onze leden? Welke problemen helpen we op te lossen voor onze leden? Hoe zien onze producten eruit? Welke behoeften van onze leden bevredigen we met ons aanbod?</p> <p>Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energie tegen een stabiele en eerlijke prijs • Zeggenschap • Lokale verankering • Zorg voor de omgeving • Meer duurzame energie • Investeringskansen voor bewoners 	<h3>Communicatie</h3> <p>Hoe brengen we het concept energie delen over aan onze leden? Hoe betrek je leden bij het vaststellen van de uitgangspunten/principes van energie delen?</p> <p>Hoe kunnen we gelijktijdigheid binnen ons verzorgingsgebied optimaliseren? Hoe beïnvloeden we gedragspatronen voor opwek en verbruik? Voor welke prikkel is welke 'leefstijl' gevoelig?</p>	
<h3>Kostenstructuur</h3> <p>Wat is onze kostprijs en welke "+" hebben we nodig voor reserve en continuïteit? Welke vaste en welke variabele kosten hebben we? En welke kosten horen wel en niet in de kostprijs voor elektra thuis? En welke in de kostprijs voor warmte? Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kosten van opwek (rente en aflossing, onderhoud, beheer -/- SDE/SCE en GVO's) - Kosten voor energiedienstverlener/leverancier (monitoring, dataplatform, facturatie, klantenservice) - Marketing en communicatiekosten - Algemene organisatiekosten intern 	<h3>Inkomstenstromen</h3> <p>Wat zijn inkomstenstromen voor de energiegemeenschap (energiecoöperatie)? Denk aan: contributie, inkomsten PPA's en SDE/SCE, opdrachtvergoeding voor energiebesparende activiteiten, subsidies.</p> <p>Welke principes willen aanhouden voor prijsafspraken voor energie delen? Wat betekent kostprijs+ voor elektriciteit in de praktijk? Wat betekent dit voor maximale winst? Willen we een maximum en ook een minimumprijs instellen? Willen we differentiëren naar segmenten? Welke prijsprikkels voor gedragsverandering vinden we eerlijk?</p> <p>Welke uitgangspunten leggen we vast voor collectieve warmte? Wat is een acceptabele prijs en hoe bepalen we die? Door vergelijken met ander warmtealternatief, ACM maximum?</p>			